

SKUP 2001 – 1

Prosjekt: Grenseløs kriminalitet
Medarbeider: Gunnar Hultgren, Leif Stang, Aleksander Nordahl
Publikasjon: Dagbladet
Medium: Avis
Tema: Retts- og kriminal

SKUP 2001 - 1

Seks vedlegg med kopier av tilsammen 49 sider i Dagbladet overføres i egne sendinger til Brit.Tangen@ij.no.

ARTIKKELSERIE OM ORGANISERT KRIMINALITET I DAGBLADET

Journalister: Gunnar Hultgreen, Leif Stang, Aleksander Nordahl (fotograf).

Artikkelserien "Grenseløs kriminalitet" sto på trykk i Dagbladet hver dag i 21 dager, fra 30. juni til 20. juli 2001.

Gunnar Hultgreen og Aleksander Nordahl har redaksjonsadresse i Dagbladet, Akersgaten 49, postboks 1184 Sentrum, 0107 Oslo. Telefonnr.: 22310600. Leif Stang har redaksjonsadresse i Strandgaten 1, 5013 BERGEN. Telefonnr.: 55960700.

REDEGJØRELSE:

Vi har alle tre jobbet som med nyhetsjournalistikk i mange år. Gjennom arbeidet med kriminalitet har vi erfart at omfanget og alvoret i den organiserte kriminaliteten har vært sterkt økende. Det er klart at kriminelle bander og mafiaorganisasjoner er blitt en trussel mot legale virksomheter og demokratiske samfunn over hele Europa.

Tidlig på nittitallet ble det fra Justisdepartementet stipulert at kriminalitet kostet det norske samfunnet om lag 40 milliarder kroner årlig. Næringslivets sikkerhetsråd anslår i dag at tallet kan være økt til mellom 50 og 60 milliarder kroner. Politiets Fellesforbund mener kriminalitet i Norge koster samfunnet mellom 80 og 100 milliarder kroner. Det internasjonale pengefondet anslår at minst 500 milliarder amerikanske dollar er i kontinuerlig omløp blant kriminelle miljøer på verdensbasis hvert år. Den norske forhørsdommeren i Paris, Eva Joly, viser til en FN-komité som mener at 1000 milliarder dollar sirkulerer mellom kriminelle miljøer årlig.

Gjennom samtaler med advokater, politikilder og organisasjoner i Norge og andre land, fant vi tida moden for å sette det hele inn i en større sammenheng. Vi ville forsøke å dokumentere hvordan de organiserte strukturene virker, hvilke konsekvenser kriminaliteten får for de som blir rammet og peke på hvilke behov det er for å iverksette motkrefter til de kriminelle organisasjonene.

Fra åpningsartikkelen i serien siterer vi politiinspektør Knut Hølen i Kripos: - Kriminaliteten i Norge har aldri vært farligere og mer omfattende enn den er i dag. Hvis vi ikke klarer å bekjempe den organiserte kriminaliteten, vil den på sikt kunne true demokratiet. Det utvikler seg med stormskritt - i gal retning. Fellesnevneren er jakten på profitt.

Arbeidet ble konkretisert i form av en beskrivelse av målsetning for prosjektet og en forespørsel om prosjektmidler til redaktørene i Dagbladet i november 2000. Etter en rask saksbehandling fikk vi positiv tilbakemelding om å igangsette prosjektet i desember 2000. Arbeidet med prosjektet startet med nye samtaler og møter med kilder i forskjellige miljøer med god kunnskap om temaet. En arbeidsplan ble skrevet ned og diskutert med nyhetsredaktør John Arne Markussen og avdelingsleder Terje Myklevoll.

MÅL:

Målet for prosjektet var å lage innsiktsfulle reportasjer om kriminelle aktører i profesjonelle organisasjoner. Vi ville intervju politiledere i flere land om hvordan de arbeider for å motvirke de kriminelle organisasjonene og skape en løsningsorientert debatt i Norge.

DEFINISJON:

Vi definerte organisert kriminalitet som grenseoverskridende og profittmotivert. Organisasjonene styres gjennom nettverk og har fått fotfeste i alle europeiske land.

I vår serie ble det tidlig klart at vi ville fokusere på organisert kriminalitet som får alvorlige konsekvenser i det norske samfunn: Menneskesmugling, MC-kriminalitet, narkotikakriminalitet, sprit- og sigarettsmugling, prostitusjon og illegal sex-kriminalitet, investeringsbedragerier, hvitvasking, korrupsjon, IKT-kriminalitet, biltyverier og gjengkriminalitet.

ARBEIDSPLAN/METODER:

Fra arbeidets start ble vi enige med redaksjonsledelsen om å velge ut en fast fotograf som skulle medvirke under hele prosjektet. Begrunnelsen var at vi ville skape en serie over mange dager, og at det hele måtte få en gjenkjennende form for leserne. Valget falt på Aleksander Nordahl, som har erfaring fra tidligere artikkelserier og i tillegg har mye reiseerfaring.

Vi besluttet å besøke Danmark, Russland, Tyskland, Tsjekkia, Østerrike, Frankrike, Spania og Marocco. I tillegg gjorde vi undersøkelser og intervjuer over telefon til kilder i Sverige.

Før reisene tok til gjorde vi avtaler med kilder som ville bidra til vårt prosjekt i alle byer og land vi besøkte. Forskjellige politienheter stilte opp med tildels godt forberedt informasjon og gjorde det mulig for oss å delta i aksjoner rettet mot kriminelle aktører. Vi besøkte og intervjuet kriminelle som var pågrepet og fengslet i flere land. Vi intervjuet personer i Norge som var siktet og tiltalt for alvorlige straffesaker, og andre som var domfelte for medvirkning til alvorlig organisert kriminalitet. I tillegg valgte vi ut sentrale aktører å intervju i politi, påtalemyndighet, justismyndigheter, politikere og advokater for å skape den løsningsorienterte debatten vi ønsket.

Intervjuer og reportasjer ble skrevet ut underveis i arbeidet, men en samordnet serie med utvalgte bilder ble først laget ferdig de siste ukene før serien skulle på trykk i Dagbladet.

ARBEIDSTID:

Artikkelserien hadde førsteprioritet i vårt arbeid fra februar til serien var avsluttet i Dagbladet 20. juli 2001. I tida mellom reisene ble det likevel god anledning til å arbeide med andre saker for avisa. Det var på forhånd avtalt å avspasere mye av den fritida som gikk med til prosjektarbeidet, noe som har kommet oss til gode høsten 2001.

ERFARINGER:

Det ble tidlig klart at omfanget av vårt prosjekt ble stort ettersom vi skulle belyse såvidt mange former for kriminalitet. Vi mente likevel det var nødvendig for å gi våre lesere en forståelse av alvoret i den

organiserte kriminaliteten. I en såvidt stor avis som Dagbladet var det mulig å sette av tre personer til å gjøre dette arbeidet, noe avisens redaktører gledet seg over da en nyhetsfattig sommer kom og serien var klar for trykking.

Det siste intervjuet som sto på trykk 20. juli 2000 var med daværende justisminister Hanne Harlem. Vi siterer noe fra denne artikkelen:

"Justisminister Hanne Harlem vil be Politidirektoratet kartlegge omfanget av organisert kriminalitet. Så vil hun rydde opp i politiets særorgan som Kripo og Økokrim. - Vi mangler oversikt. Derfor må dette skje raskt, sier hun.

Justisministeren har fulgt Dagbladets artikkelserie om grenseløs kriminalitet med store interesse og sier at regjeringen vil gjøre alt den kan for å sette politiet i stand til å bekjempe profesjonell og organisert kriminalitet.

- Vi er alle naive i forhold til alvorret i den organiserte kriminaliteten. Derfor er det viktig for flere enn politifolk og politikere at Dagbladet har dokumentert trusselbildet vi står overfor, sier Harlem."

I ettertid har nåværende justisminister Odd Einar Dørum flere gang vist til artikkelserien i Dagbladet og påpekt at «Grenseløs kriminalitet» var et viktig bidrag til kunnskap om temaet om organisert kriminalitet. Dørum har også karakterisert serien «Grenseløs kriminalitet» som unik, informativ og et viktig dokument som aldri tidligere er gjort i Norge.

I oktober 2001 ble en ny spesialgruppe med 30 personer fra Kripo, Økokrim og Oslo politidistrikt satt i arbeid for å starte en storoffensiv mot organisert kriminalitet. Gruppen har fått navnet Catch, og ledes av Geir Bang Danielsen. Politimester Beate Gangås i Politidirektoratet har uttalt i Dagbladet denne høsten at Catch vil bli et helt unikt kompetansesenter i nordisk sammenheng. Andre fagfolk beskriver den nye spesialgruppen som et helt revolusjonerende tiltak i arbeidet mot organisert kriminalitet. Catch er administrativt underlagt Politidirektoratet og faglig underlagt Rådet for samordnet bekjempelse av organisert kriminalitet (ROK).

VEDLEGG: Artikkelserien fra Dagbladet

Bergen/Oslo 14.12.2001

Leif Stang
Aleksander Nordahl

Gunnar Hultgreen